

Marika Pentikäinen, Joni Komulainen,
Juha Mykkänen, Jaakko Penttinen, Heikki Siltala

Valtiovarainministeriö

Lausuntopyyntö VM040:00/2017, 28.2.2018

THL:n lausunto Maakuntien viitearkkitehtuuri

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi Maakuntien viitearkkitehtuurista. Maakuntien viitearkkitehtuurin kuvaaminen on erittäin tärkeää yhteentoimivuuden edistämisen näkökulmasta.

Lausuntopyynnössä määritellään maakuntien viitearkkitehtuurin tavoitteeksi "muodostaa maakuntauudistusta tukeva yhteinen käsitys maakuntien palveluiden, niitä toteuttavien prosessien sekä maakunnan organisaatorajat ylittävien prosessien rajapintojen (mm. valtio - maakunta – kunta - yksityinen) tavoitetilasta."

Lausuttavana olevassa viitearkkitehtuurikuvauksessa sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuus näyttäytyy todellista kokoaan ja merkittävyyttään pienempänä. Kyseessä on kuitenkin suunnitellun maakunnan suurin toiminnallinen kokonaisuus.

Yhteisen käsityksen muodostajana viitearkkitehtuuri toimii hyvänä alkuna, kunhan käsitteet yhdenmukaistetaan ja käsittemalli saadaan yhteisesti hyväksytyksi. Yhteistyön kuvaamista valtion, maakunnan ja kunnan välillä tulisi vahvistaa viitearkkitehtuurissa, koska se on keskeinen asia maakuntien toimimiselle ja asiakkaan näkökulman huomioon ottamiselle.

Viitearkkitehtuurin toiminnallinen kuvaus keskittyy järjestämisen ja johtamisen näkökulmaan, kun taas tietoarkkitehtuuriosiossa mukana on paljon myös tuotannon näkökulmaa. Molemmat näkökulmat (järjestäminen ja tuottaminen) sekä niiden roolit kuvauksissa on tärkeä pitää selkeinä erityisesti tavoiteltaessa yhteistä tiedonhallintakokonaisuutta.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos kiinnittää huomiota, että maakuntien viitearkkitehtuurin kannalta relevanttia lainsäädäntöä ei lausuttavassa materiaalissa ole edes tyydyttävällä tasolla käyty läpi. Viitearkkitehtuurin ja siinä olevan termistön tulee kuitenkin keskeiseltä osin perustua nykyiseen ja tulevaan lainsäädäntöön.

Yksityiskohtaisempia huomioita ja muutosehdotuksia on koottu liitteeseen.

Pääjohtajan sijaisena hallintojohtaja

Kari Saarinen

Tietojohtajan sijaisena
kehittämispäällikkö

Salla Säkkinen

LIITE

Huomioita ja muutosehdotuksia

www.thl.fi

Marika Pentikäinen, Joni Komulainen,
Juha Mykkänen, Jaakko Penttinen, Heikki Siltala

LIITE

Huomioita ja muutosehdotuksia

Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos esittää seuraavia huomiota ja muutosesityksiä, jotka parantaisivat maakuntien viitearkkitehtuurikuvausta:

Sosiaali- ja terveydenhuollon merkitystä viitearkkitehtuurissa voisi korostaa kuvassa 10. Tarkkuustaso viitearkkitehtuurin eri osiossa on vaihteleva. Kutakin osiota olisi hyvä tarkastella vielä kerran käyttäjän näkökulmasta ja sitä kautta vaikka kirjoittaa auki, mitä hyötyä mistäkin osiosta on ja samalla tarkistaa tarkkuustasoa. Suhde muihin arkkitehtuurikuvauksiin voisi olla tässä myös hyödyksi. Maakuntien viitearkkitehtuuriin ei ole syytä kasata kaikkia maakuntiin tulevien kohdealueiden arkkitehtuureja vaan viitata tarvittaessa näihin tarkempiin kuvauksiin.

Tavoitteet kyvykkyyssalueittain (kuva 4) ehdotetaan muotoiltavaksi niin, että ne kuvaavat maakuntien tavoitteita esim. "palveluun ohjaamisen tehostaminen" korvataan muotoilulla "tehokas palveluun ohjaaminen".

Sidosarkkitehtuurit ja hankkeet kohta, erityisesti kuvassa 5 luokittelu on ristiriitainen (värikoodit vs. vasemman laidan laatikot). Ehdotetaan, että poistetaan sivussa olevat laatikot. Kuvassa 5 jää epäselväksi, mitä tarkoittaa "seurannassa oleva". Ehdotetaan muutettavaksi ainakin Toisiokäytön KA "ohjaavaksi" sekä lisättäväksi Valinnanvapauden KA myös ohjaavaksi. POP-IT ehdotetaan poistettavaksi, muuten herää kysymys, miksi muiden maakuntien arkkitehtuureja ei ole myös nostettu tähän. Taulukko 1 listaa velvoittavia sidoshankkeita. Epäselväksi jää, miksi sidoshankkeet ovat velvoittavia. Ennen taulukkoa olisi hyvä viitata liitteeseen 1, josta tarkempi listaus hankkeista löytyy. Taulukkoon 1 on syytä nostaa hallituksen kärkihankkeet kuitenkin näkyviin. **Kyvykkyys** on nostettu ansiokkaasti esiin JHS 179 mukaisesti.

Sivulla 21 on kirjoitettu **lainsäädännöstä** hyvin ohuesti. Mainitun HE 15/2017 lisäksi maakunta- ja sote-uudistukseen liittyvää lainsäädäntöä on mm. seuraavissa (1-4) hallituksen esityksissä: 1. HE 14/2018 maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi. 2. HE 15/2018 maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi annetun hallituksen esityksen (HE 15/2017 vp) täydentämiseksi maakuntien arvonnäkökulmasta korvaamista sekä eräitä rahoitusratkaisuja koskien. 3. HE 16/2018 eduskunnalle laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ja 4. hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta. Epäselväksi jää, puhutaanko sivulla 21 EU:n yleisestä tietosuojasetuksesta ja sitä täydentävästä kotimaisesta lainsäädäntötyöstä kuten esim. ks. hallituksen esitys eduskunnalle EU:n yleistä tietosuojasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi HE 9/2018. Epäselväksi jää myös, miksi Kasvupalvelujen lainsäädäntöuudistus on nostettu esiin, mutta ei muita (esim. sote tiedonhallinnan lakeja ja hallituksen esityksiä kuten esimerkiksi asiakastietolaki tai toisiokäytön laki).

Eräitä rooleja on esitetty kuvassa 17. Roolien esittämisen lisäarvo jää epäselväksi, sillä siinä esitetään osittain päällekkäistä asiaa toimijakarttaan nähden. Roolien

www.thl.fi

Marika Pentikäinen, Joni Komulainen,
Juha Mykkänen, Jaakko Penttinen, Heikki Siltala

pohdinta vaikuttaa keskeneräiseltä. Ehdotetaan korjattavaksi ainakin niin, että ovat rooleja, esim. "Viranomaistehtävä" muutetaan muotoon viranomainen ja "valvonta" muutetaan muotoon valvoja. Tähän on tarkennusta myös liitteen 4 kohdalla.

Ekosysteemit (kuva 19) on materiaalissa määritelty syntyvän "luontevan asiakastarpeen kautta" yhteen liittyviin elementteihin. Epäselväksi jää, miksi sote-palvelujen ja toisiokäytön ekosysteemi ovat irrallisia. Korjausehdotuksina kuvaan 19: THL:stä nuoli myös Toisiokäytön ekosysteemiin, jonka voisi nimetä kuvaavammin "sote toisiokäytön ekosysteemi (ml. THL rekisterit)". Sote-palvelujen ekosysteemissä riittää ml. Kanta-palvelut. THL rekisterit nähdään mieluummin osana toisiokäytön ekosysteemiä, jos nämä halutaan pitää erillisinä. Yleisesti näistä ekosysteemeistä voisi mainita, että ne eivät ole tarkkarajaisia vaan eri ekosysteemin osat voivat kuulua myös toisiin ekosysteemeihin, esimerkiksi kulloisenkin asiakastarpeen kautta.

- Liite 3: Palvelukartta** Palvelukartassa pitäisi käyttää "sosiaalipalvelut" -termin sijasta "sosiaalihuollon palvelutehtävät" -termiä. Nyt esitetty palvelukartta on epäjohtonmukainen, koska otsikko on sosiaalipalvelut ja kuvattuna ovat palvelutehtävät. Sama asia tulisi korjata päädokumenttiin sivulle 33. Sosiaali- ja terveystarpeet osio vaikuttaa keskeneräiseltä. Esimerkiksi luvat, ilmoitukset ja päätökset- ja valvonta -laatikot ovat tyhjiä ja on epäselvää, tarkoitetaanko tässä sosiaali- ja terveystarpeissa laadittavia ilmoituksia ja päätöksiä vai esimerkiksi palveluntuottajien rekisteröitymisessä tarvittavia lupia ja ilmoituksia.
- Liite 4: Toimijat** Henkilöasiakassegmenttien kohdalla segmentointiperuste jää epäselväksi. Voitaisiin lisätä ainakin "sosiaalihuollon asiakas" ja "sote-asiakas". Roolikartta pitäisi ottaa pois toimijakartta -liitteestä, sillä se sekoittaa asiaa erityisesti, koska roolikartta on keskeneräinen (kts. kommentit päädokumenttiin).
- Liite 5: Sanasto** Sanasto jää soten näkökulmasta karkealle tasolle. Ehdotetaan hyödynnettäväksi muita kansallisia sanastoja. Ehdotetaan lisättäväksi "asiakassuunnitelma".
- Liite 6a: Palvelupolku 1** Ehdotetaan, että "Sosiaalityöntekijä" muutetaan "Sosiaalihuollon ammattihenkilöksi" ja "Sosiaalipalvelusuunnitelma" muutetaan "Asiakassuunnitelmaksi".
- Liite 6b: Palvelupolku 2** Vihertävät laatikot ylhäällä (prosessit) voisi nimetä uudestaan hoitoprosessin tai sote-yhteisen prosessin terminologiaa käyttäen (*Palvelutarpeen arviointi, Palvelukokonaisuuden suunnittelu, Palveluiden organisointi, Palveluiden toteutus ja Palveluiden seuranta ja arviointi*). Ehdotetaan edelleen muutettavaksi "Asiakaskohtainen suunnitelma sosiaalipalveluiden järjestämisestä" "Asiakassuunnitelmaksi". Ehdotetaan alalaidan keltaisissa laatikoissa puhuttavan kotisairaanhoidon sijaan kotihoidosta.
- Liite 8: Päätietoryhmät** Selkeytettävä, mihin päätietoryhmiä on tarkoitus käyttää ja sen käyttötarkoituksen mukaan tarkastaa (nyt hyvin eritasoisia ryhmiä esim. pintavesitiedot tai tarkastukset) Sote-päätietoryhmät voisi korvata valmisteilla olevan Sote KA:n päätietoryhmillä: *Asiakkuustiedot, Kansalaisen omat hyvinvointitiedot, Tahdonilmaisut, Terveystarpeiden huollon potilastiedot, Sosiaalihuollon asiakastiedot, Sote-yhteiset asiakas- ja potilastiedot, Toteuma- ja seurantatiedot, Ajanvaraukset ja resurssivaraukset, Asiakkuuteen liittyvät asiakaskohtaisen viestinnän tiedot, Koodistot, luokitukset ja masterdata, Tilastot ja rekisterit, Resurssitiedot, Ohjeistukset, suositukset ja asiakaspolut.*

Marika Pentikäinen, Joni Komulainen,
Juha Mykkänen, Jaakko Penttinen, Heikki Siltala

Liite 9: Loogiset tietovarannot: Jää epäselväksi: mikä on potilastietovarannon lisäksi mainittu terveydenhuollon tietovaranto. Ehdotetaan yhdistettäväksi.

Liite 10: Hallintamalli

Liitteen alussa määritellään, että tämä on viitearkkitehtuurin hallintamalli, kuitenkin sisällössä on asioita, jotka vaikuttavat enemmänkin maakuntien kokonaisarkkitehtuurin hallintamallia tukevilta. Ehdotetaan karsintaa, sillä nyt jää epäselväksi, mikä esitetyistä malleista on varsinainen viitearkkitehtuurin hallintamalli. Jotkut kuvat esim. kuva 10 voisi nostaa päädokumenttiin asemoimaan arkkitehtuuria.